

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2024

Mäntsälän valtuustolle

Sisällysluettelo

1 Tarkastuslautakunnan toiminta ja tilintarkastus	3
1.1 Kokoonpano.....	3
1.2 Toiminnan tarkoitus ja tehtävät	3
1.3 Toiminta ja toimintamuodot	4
1.4 Arviointikertomuksen käsittelyprosessi.....	4
2 Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	5
2.1 Strategiset tavoitteet	5
2.1.1 Strategisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen	7
2.1.2 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.....	10
2.2 Kuntakonsernin talous.....	12
2.3 Tarkastuslautakunnan arvio talouden arviointimenettelyn kriteereiden täyttymisestä	15
3 Henkilöstö	18
4 Tavoitteiden toteutuminen palvelualuekohtaisesti	20
4.1 Hallintopalvelut	20
4.2 Sivistys- ja hyvinvointipalvelut.....	21
4.3 Tekninen ja elinvoimapalvelut.....	23
5 Investoinnit	25
6 Kuntakonserniin kuuluvat yhtiöt.....	26
6.1 Nivos-konserni.....	26
6.2 Mäntsälän Kodit Oy	27
6.3 Mäntsälän Jäähalli Oy	27
6.4 Mäntsälän Yrityskehitys Oy	28
6.5 Mäntsälän Toimistotalo Oy	28
7 Muut havainnot.....	29
8 Vuoden 2023 arviointikertomuksen vastineet	29
9 Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle.....	30

1 Tarkastuslautakunnan toiminta ja tilintarkastus

1.1 Kokoonpano

Tarkastuslautakunnan kokoonpano vuoden 2024 arvioinnissa on seuraava:

Varsinainen jäsen

Laukkanen Erkki, puheenjohtaja
Pekkinen Pauli, varapuheenjohtaja
Kuokkanen Harri, 9.12.2024 saakka
Leino Eero, 10.12.2024 alkaen
Lujamaa-Reisner Leena
Huittinen Tanja

Varajäsen

Auvinen Marko
Goltz Pauli
Leino Eero, 9.12.2024 saakka
Heino Juha, 10.12.2024 alkaen
Jores Minttu
Reinikainen Tea

Tarkastuslautakunnan kokousten pöytäkirjanpitäjänä on toiminut BDO Audiator Oy:n tilintarkastaja Mark Lassfolk.

1.2 Toiminnan tarkoitus ja tehtävät

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikautta vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten kuntalain 121 §:n nojalla (KunL 410/2015). Tarkastuslautakunnan on valmistettava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet kunnassa ja kuntakonsernissa. Lisäksi tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava myös talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä. Kuntalain 125 §:n nojalla tarkastuslautakunnan tehtävänä on hankkia mahdollisesta tilintarkastuskertomuksessa tehdystä muistutuksesta asianomaisen selitys sekä kunnanhallituksenlausunto.

Sen lisäksi, mitä kuntalaissa säädetään, tarkastuslautakunnan tehtävänä on valtuuston hyväksymän kunnan hallintosäännön perusteella seurata tilintarkastuksen toteutumista ja huolehtia tilintarkastuksen voimavarojen riittävydestä sekä tehtävä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunta on seurannut tilintarkastajan työohjelman toteutumista.

Tarkastuslautakunnan jäsenten seurantavastuut toimielinten päätöksenteossa jakautuivat seuraavasti:

- Hallintopalvelut: Harri Kuokkanen/Leino Eero
- Sivistyslautakunta: Leena Lujamaa-Reisner
- Hyvinvointilautakunta: Tanja Huittinen
- Tekninen- ja elinvoimalautakunta: Erkki Laukkanen
- Kuntakehityslautakunta: Pauli Pekkinen.

1.3 Toiminta ja toimintamuodot

Kuntalain perusteella talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeiset tavoitteet (KunL 110 §). Kunnanhallituksen on tilikaudelta laadittava kunnan ja kuntakonsernin tilinpäätös, johon kuuluvat kunnan ja konsernin tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus (KunL 113 §). Toimintakertomuksessa on esitettävä selvitysvaltuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta (KunL 115 §).

Tarkastuslautakunta on oman arviointisuunnitelman mukaan perehtynyt erityisesti vuoden 2024 arvioinnissa kunnan voimassa oleviin strategioihin, talousarvioon, toiminta- ja taloussuunnitelmaan, sisäisen valvonnan ja riskienhallintaan järjestämiseen, hallintopalveluihin, sivistys- ja hyvinvointilautakunnan, kuntakehityslautakunnan sekä teknisen- ja elinvoimalautakunnan toimialaan. Arvioinnissa on perehdytty myös voimassa oleviin ohjeisiin ja sääntöihin sekä toimielinten pöytäkirjoihin. Tarkastuslautakunta on kuullut lisäksi vuoden 2024 tilinpäätöksen esittelyn sekä perehtynyt tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen vuodelta 2024.

Kunnan palvelutuotantoon ja toimintaan tarkastuslautakunta perehtyi haastattelemalla toimielinten jäseniä, johtavia viranhaltijoita ja henkilökuntaa. Toimintaan liittyviä tietoja ovat tarkastuslautakunnan jäsenet saaneet myös kuntalaisilta. Tarkastuslautakunta on seurannut tavoitteiden toteutumista osavuositarkastuksista. Arvioinnissa on hyödynnetty myös tilintarkastajan raportointia. Tarkastuslautakunta on vuonna 2024 kokoontunut kolme kertaa vuoden 2024 arviointia varten. Lisäksi arviointityötä jatkettiin vuoden 2025 aikana viidessä kokouksessa.

Kunnan tilintarkastajana on toiminut tilintarkastusyhteisö BDO Oy. Vastuullisena tilintarkastajana on vuoden 2024 osalta toiminut JHT, HT Mark Lassfolk.

Esteellisyydet on huomioitu tarkastuslautakunnan toiminnassa.

1.4 Arviointikertomuksen käsittelyprosessi

Tarkastuslautakunta suosittaa seuraavaa arviointikertomuksen käsittelyprosessia:

- Arviointikertomuksen esittely valtuustolle
- Arviointikertomuksen hallituskäsittely, jossa tarkastuslautakunnan suositukset annetaan toimeksi eri hallintokunnille
- Suositusta koskevien asioiden lautakuntakäsittely, jos suositusta koskevalle asialle on lautakunta tai muu valmisteleva luottamushenkilöelin
- Vastineet tarkastuslautakunnalle ja kunnanhallitukselle syyskuun loppuun mennessä
- Vastineet valtuuston kokoukseen lokakuun loppuun mennessä.

2 Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

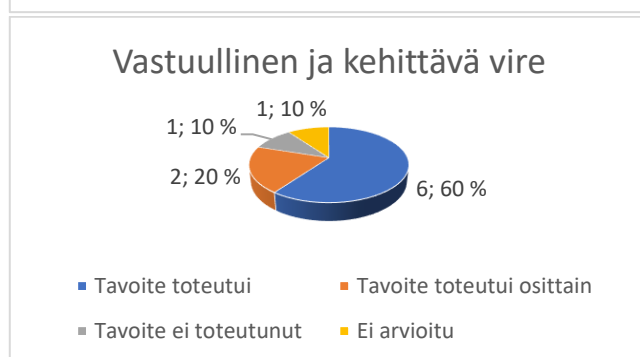
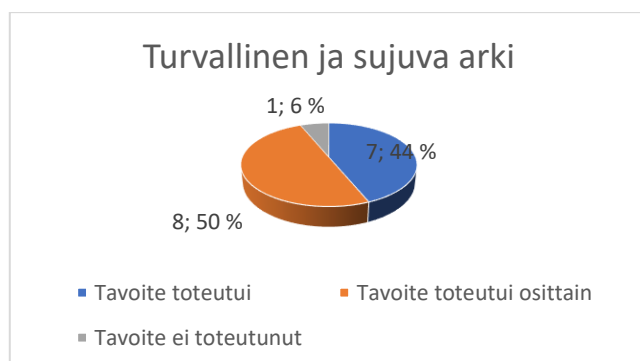
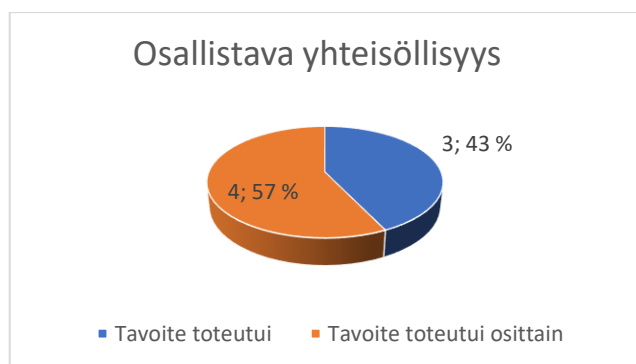
2.1 Strategiset tavoitteet

Tarkastuslautakunta on arvioinut tilinpäätöksen hallinnonaloittain kirjattujen tavoitteiden toteutumista. Toimialakohtaisten tavoitteiden toteutuman arviointia käsitellään yksityiskohtaisemmin luvussa 4. Seuraavassa kuviossa on esitetty Mäntsälän kunnan strategian vuosille 2022–2025 visio, arvot ja toiminta-ajatus.

Kuvio 1. Mäntsälän visio, arvot ja toiminta-ajatus.

Koko kuntaa koskevat strategiset mittarit on laadittu koko valtuustokaudelle. Mittareita seurataan koko valtuustokauden ajan. Vuodelle 2024 ja tuleville vuosille 2025–2026 on määritelty vuosikohtaiset tavoitearvot, joita verrataan vuoden 2021 lähtötasoon. Kuviossa 2 on kuvattu (kolme piirakkakuviota) valtuustokauden strategisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2024.

Yhteiset strategiset tavoitteet on asetettu kaikille palvelualueille. Tavoitteiden näkökulmia ovat turvallinen ja sujuva arki, osallisuus ja yhteisöllisyys sekä vastuullinen, kehittävä vire. Arvioitavia tavoitteita on yhteensä 33 kpl. Tavoitteista 16 kpl on toteutunut tai toteutuu, tavoitteista 14 on toteutunut osittain, tavoitteista kaksi ei toteudu ja yhden tavoitteen osalta ei ole tehty arviota, kun seurantatietoa ei ole käytettävissä. Hiilineutraalitavoitteen osalta tulokset tulevat vuoden viiveellä, joten vuositavoitetta ei ole arvoitu. Vuoden 2024 tavoite oli 4,9, vuoden 2023 käytettävissä olevin uusin tunnusluku päästöt/asukas oli 5,0 tCO₂ euroa/asukas, kun luku vuonna 2022 oli 5,4 tCO₂ euroa/asukas.

Tavoitteet, jotka eivät toteutuneet:

- asukasluku väheni -0,1 %, kun tavoite oli kasvu vähintään 0,3–1,0 %/vuosi
- aloittavien yritysten nettolisäys oli 27, kun tavoite oli vähintään 70.

Tavoitteet, jota toteutuivat osittain tai tavoitteen toteutuminen on epävarmaa

- kuntalaiskyselyssä tyytyväisyysindeksiä ei otettu käyttöön, kun kysely on loppunut. Tavoitteena oli tyytyväisyysindeksi käytössä sekä sote- ja joukkoliikennepalaute parantunut.
- syrjäytymisen ehkäisy (Sotkanet): Nuorisotyöttömät, % 18–24-vuotiaat työvoimasta, tavoite 8 %, toteutui 10,7 % (2024)
- syrjäytymisen ehkäisy (Sotkanet): Syrjäytymisen riskissä olevat 18–24-vuotiaat %:ia vastaavan ikäisistä, enintään, tavoite 17 %, toteutui 18,26 (2023)
- syrjäytymisen ehkäisy (Sotkanet): Perheen koettu taloudellinen tilanne kohtalainen tai sitä huonompi, % 8. ja 8. luokan oppilaista, enintään, tavoite 26,7 %, toteutui 37,7 % (2023)
- syrjäytymisen ehkäisy (Sotkanet): Tuntee itsensä usein yksinäiseksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista, enintään, tavoite 4 %, toteutui 5,7 % (2023)
- koulukiusattuna useammin kuin kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista, enintään (kouluterveyskysely joka toinen vuosi), tavoite 5 %, toteutui 8,7 % (2023), uusi tulos vuonna 2025
- koulukiusattuna useammin kuin kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista (kouluterveyskysely joka toinen vuosi), tavoite 7 %, toteutui 8,9 % (2023), uusi tulos vuonna 2025
- Hyte-kerroin, tavoite vähintään 18,5 euroa/asukas, toteutui 18 euroa/asukas
- avointen keskustelutilaisuuksien määrä, tavoite 10 kpl/200 osallistujaa, toteutui 9 kpl/360 osallistujaa, sis. Finngridin tilaisuuden 200 osallistujaa
- vaikuttamistoimielinten lausuntojen ja kannanottojen määrä, tavoite 16, toteutui 14
- säännöllinen työtyytyväisyyskysely, asteikko 1–5), tavoite tehdään vuonna 2025, toteutetaan vuonna 2025
- sairauspoissaolot, pv/hlö, tavoite 13,5, toteutui 14,2. (14,8 TP 2023)
- raakamaan hankinta, ha, tavoite 30 ha, toteutui 25,9 ha
- myynissä olevat vapaat yritystontit, vähintään, tavoite pieniä 5 kpl, suuria 5 kpl ja erityisen suuria 1 kpl, toteutui pieniä 12 kpl, suuria 1 kpl ja erityisen suuria 0 kpl.

2.1.1 Strategisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

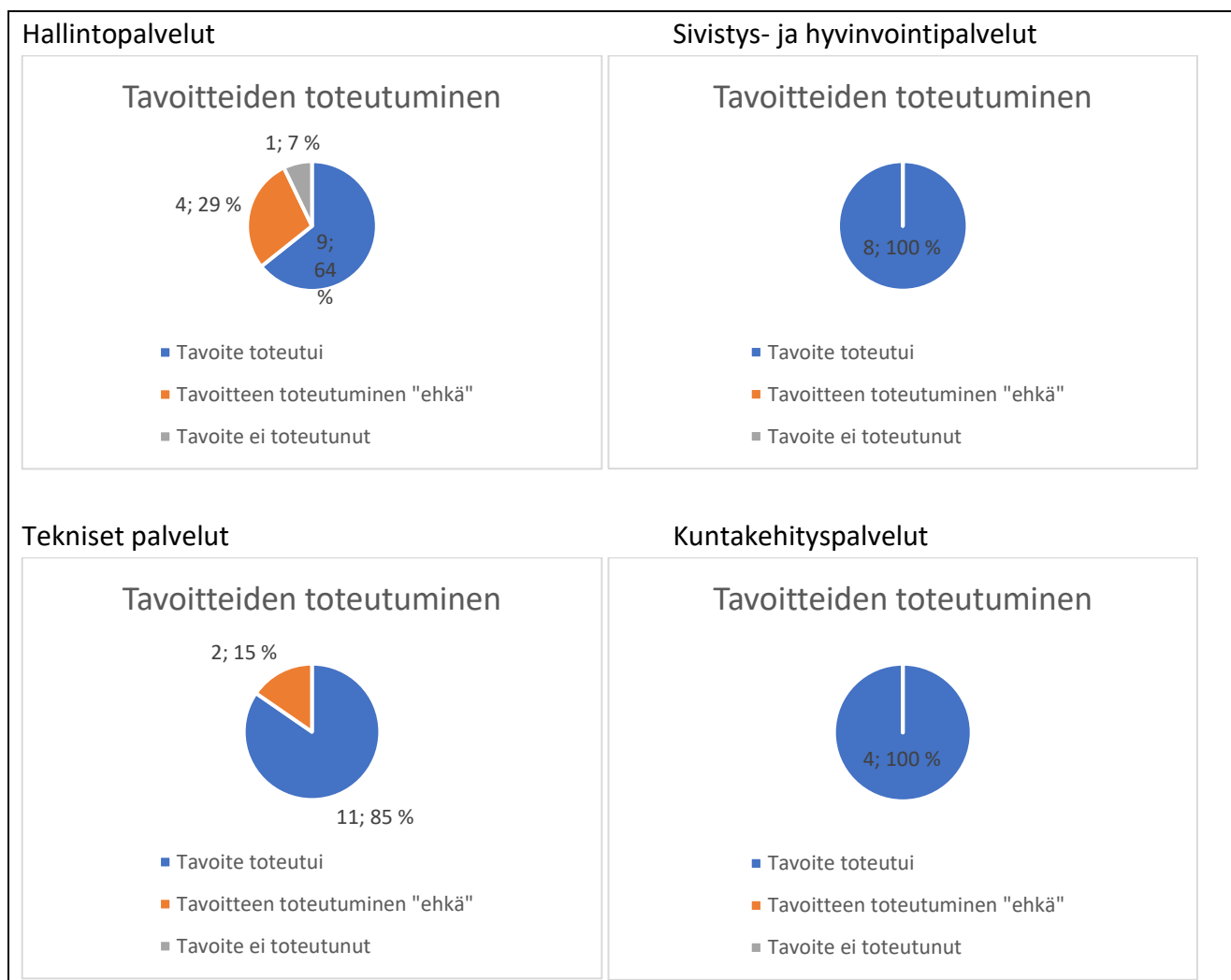
Tarkastuslautakunta on arvioinut kunnanvaltuuston asettamien palvelualueiden strategisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumista seuraavassa taulukossa. Arvioinnissa on käytetty värisymboleita, joiden perusteella neljä täysin vihreää ympyrää merkitsee, että toimiala on saavuttanut tavoitteensa kokonaan:

Toimiala	Tarkastuslautakunnan arvio tavoitteiden toteutuminen	Tarkastuslautakunnan kommentit
Hallintopalvelut	 	+ Mäntsälän toimintakulut 3248/asukas keskimääräistä alhaisemmat, vrt Kuuma-kunnat + Vuosikateprosentti >100 %, toteutui 159 % + Konsernin lainat ja vastuut, ei ylitä kriisikuntarajaa toteutui -733 euroa/asukas vähennystä vuodesta 2023 + Aloitteiden käsittelyn läpimenoaika, tavoite 3kk, toteutui 3 kk - Sairauspoissaolot (tavoite) alle 13,5 pv/hlö, toteutui 14,2 kalenteripv/hlö (2023;14,8) - Asukasluvun kasvu väh. 0,3–1 %/v, tot. -0,1 %
Sivistyspalvelut	 	+ Syrjäytymisen ehkäisy. Ylipaino yleisyys 2–6-vuotiailla enintään, tavoite 21 %, tot. 20,3 % + Huuhausainerikosten määrä, enintään kpl, tavoite 45, toteutui 37 - Perheen koettu taloudellinen tilanne kohtalainen tai sitä huonompi, % 8. ja 9. luokan oppilaista, enintään, tavoite 26,7 %, toteutui 37,7 % - Koulukiusattuna useammin kuin kerran viikossa 4. ja 5. luokan oppilas tavoite 5 %, toteutui 8,7 % ja 8. ja 9.luokan oppilas, tavoite 7 %, tot. 8,9 %
Hyvinvointipalvelut	 	+ Kunnan myöntämä tuki järjestöille 340.000 euroa, toteutui 400.220 euroa + Työttömyysaste, tavoite alle Uudenmaan keskiarvon, tav. 11,7 %, toteutui 8,7 % - Hyte-kerroin, tavoite 18,5 euroa/asukas, toteutui 18,0 euroa/asukas -Vaikuttamistoimielinten lausuntojen ja aloitteiden määrä vähintään 16, toteutui 14
Tekniset palvelut	 	+ Kunnan omakotitonttivaranto vähintään 30, toteutui 37 + Kevyen liikenteen uusia väyliä vähintään 400.000 eurolla, toteutui 2,1 milj. euroa + Investoinnin uusiutuvaan energiaan, tavoite > 100 MWh/vuosi, aurinkopaneelien tuotto 239 MWh/v + Rakennuslupien käsittelyaika, kun lupahakemus on riittävä päätöksentekoon, 34 vrk, toteutui tavoitteen mukaisesti - Myynnissä olevat vapaat yritystontit pieniä tontteja tavoite 5, toteutui 12 kpl, suuria tontteja tavoite 1, toteutui 1, erityisen suuri, tavoite 1, ei toteutunut

Kuntakehityspalvelut		+ Asiakaslähtöisen prosessin kehittäminen/tuotavuuden parantaminen, kpl, tavoite kolme, toteutuu + Merkittävien investointihankkeissa markkinavuoropuhelut mahdollisten toimittajien kanssa, vähintään 10, toteutunut + Työttömyysaste alle Uudenmaan keskiarvon, tavoite 11,7 %, toteutui 8,7 % - Raakamaan hankinta tavoite 30 ha, toteutui 25,9 - Aloittavien yritysten nettolisäys tavoite 70, toteutui 27
-----------------------------	---	--

Taulukko 2. Tarkastuslautakunnan arvio tavoitteiden toteutumisesta.

Toimintakertomuksessa toiminnallisten tavoitteiden toteutumista palvelualueittain on arvioitu kolmesta näkökulmasta: Turvallinen, sujuva arki, vastuullinen, kehittävä vire sekä osallistuva yhteisöllisyys. Seuraavissa kaavioissa on esitetty palvelualueiden tavoitteiden toteutuminen.

Kuvio 3. Palvelualueiden vuositavoitteiden toteutuminen.

Tavoitteet, jotka eivät kaikilta osin toteutuneet:

- hallintopalvelut: tilaisuuksien määrä, tavoite 10 kpl, 200 osallistujaa, toteutui 6 kpl, 250 osallistujaa; ei yhtään reklamaatiota, toteutui: ostolaskujen kierron ja henkilöstöjärjestelmään liittyvistä ongelmista on tehty reklamaatio palvelutuottajalle; työhyvinvointisuunnitelma ei valmistunut vuoden 2024 aikana; asiakaspalautteet, työttömyysasteen kehitys, työttömien hyvä työllistyminen, toteutui: työttömyysaste heikentyi
- tekniset palvelut: TEL-yleiset; teknisen ulkoisen viestinnän tehostaminen, tavoite toteutuu vähintään vuosikellon mukaisesti, toteutumisaste 77 %; rakennushankkeiden tietohallintajärjestelmän määrittäminen ja hankinta, toteutui: tarpeita on kartoitettu, pisteytys pääosin valmis, esitys valittavasta järjestelmästä alkuvuodesta 2025.

Tarkastuslautakunta toteaa, että valtuuston vuodelle 2024 asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet saavutettiin. Verotulojen ja valtionosuuksien arvioitua positiivisempi kehitys mahdollisti talousarvion tavoitteiden toteutumisen. Strategiset tavoitteet saavutettiin pääosin.

Mäntsälän asukasmäärä on ollut lievässä kasvussa useamman vuoden ajan. Kasvu ei toteutunut tilikaudella kärkitavoitteen mukaisesti (0,5–1 %), kun asukasmäärä väheni 24 henkilöllä (-0,1 %). Valtuustokauden alkaessa vuonna 2021 asukasmäärä oli 20.839 ja vuoden 2024 lopussa 20.933. Valtuustokaudella asukasmäärä kasvoi yhteensä 94 henkilöllä.

Valtionosuuksien ja verotulojen kehitystä valtuustokaudella ei hyvinvointialueuudistuksen takia voi arvioida, kun samalla valtionrahoitusosuusrahoituksen rakenne muuttui kuntien osalta. Lisäksi Covid-pandemian aiheuttamien kustannusten kompensationsa kunnille tilitettiin ylimääräistä valtionosuutta.

2.1.2 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Valtuuston toimielimen tulosalueille hyväksymiä tavoitteita, määrärahoja ja tuloarvioita voidaan muuttaa vain valtuuston päätöksellä (talousarvion sitovuus). Toimielimet ja tulosityksiköt ovat vastuussa talousarvion menojen ja tulojen toteutumisesta siten, että valtuuston hyväksymät tavoitteet saavutetaan. Valtuusto on hyväksynyt talousarvion muutoksia mm. valtionosuuksien vähennyksen (20.5.2024) 0,48 milj. euroa sekä sivistys- ja hyvinvointipalveluiden lisämäärärahan 0,5 milj. euroa käyttötalouteen. Talousarvio toteutui muutostalousarviota huomattavasti positiivisemmin.

Mäntsälän vuoden 2024 tilinpäätös toteutui 1,0 milj. euroa muutettua budjettia paremmin. Mäntsälän kunnan tilinpäätöksen tulos oli 5,5 milj. euroa. Varausten lisäyksenä kirjattiin investointivarausta 4,0 milj. euroa vesiliikuntakeskuksen rakentamiseen. Ko. hankkeen investointivarauksen suuruus on yhteensä 18,0 milj. euroa. Tilinpäätössiirtojen jälkeen tilikauden ylijäämäksi muodostui 1,5 milj. euroa (edell. vuosi + 0,6 milj. euroa).

Toimintakate toteutui 3,7 milj. euroa talousarviossa arvioitua paremmin. Toimintakulut alitti talousarvion 1,1 milj. eurolla. Huomattavin talousarvion alitus toteutui henkilöstökuluissa 1,2 milj. euroa ja avustuksissa 0,3 milj. euroa. Merkittävin ylitys toteutui palveluiden ostoissa 0,5 milj. euroa, vaikka palveluiden ostoihin osoitettiin lisämäärärahaa 1,1 milj. euroa. Toimintatuotot ylittivät talousarvion 2,6 milj. eurolla, jota selittää pääosin muiden toimintatuottojen 2,3 milj. euron arvioitua suurempi kertymä. Verorahoituksen kehittyminen oli odotettua parempi. Vuosikate oli 14,8 milj. euroa (edell. vuosi 13,8 milj. euroa).

Kunnan tuloveroprosenttia alennettiin 0,06 %-yksikköä vuodesta 2023. Tuloveroprosentti vuonna 2024 oli 8,3. Kiinteistöveroprosentit säilytettiin vuoden 2023 tasolla. Verotulot vähenivät 1,7 % vuodesta 2023. Kunnallisverotuotto väheni 1,7 % ja yhteisöverotuotto 19 %. Kiinteistöverotuotto kasvoi 5,6 % edelliseen vuoteen verrattuna. Kiinteistöverotuottojen positiivista kertymää selittää pääosin rakennuskustannusindeksin nousun vaikutus. Kunnallisverotuotot laskivat kaikissa kunnissa 3,3 %. Muutosta selittää vuodelle 2023 kirjautuneet vuonna 2022 kertyneet kunnallisverotuotot (hännät).

Valtionosuudet vähenivät edellisestä vuodesta 4,3 %, kun koko maan tasolla valtionosuudet vähenivät 6,6 %. Lopullinen vuoden 2022 verotuksen valmistuminen marraskuussa 2023 vaikutti sote-siirtolaskemiin ja hyvinvointialueille siirtyviin valtionosuuksiin. Siirto leikkaa tulevia valtionosuuksia pysyvästi ja erillisellä 1,8 milj. euron leikkauksella vuosille 2025–2027, mikä lisää talouden niukkuutta tulevina vuosina. Kunnat saavat valtionosuutta TE-palveluiden järjestämiseen. Alustavien arvioiden mukaan valtionrahoitus ei tule kattamaan toiminnan kuluja.

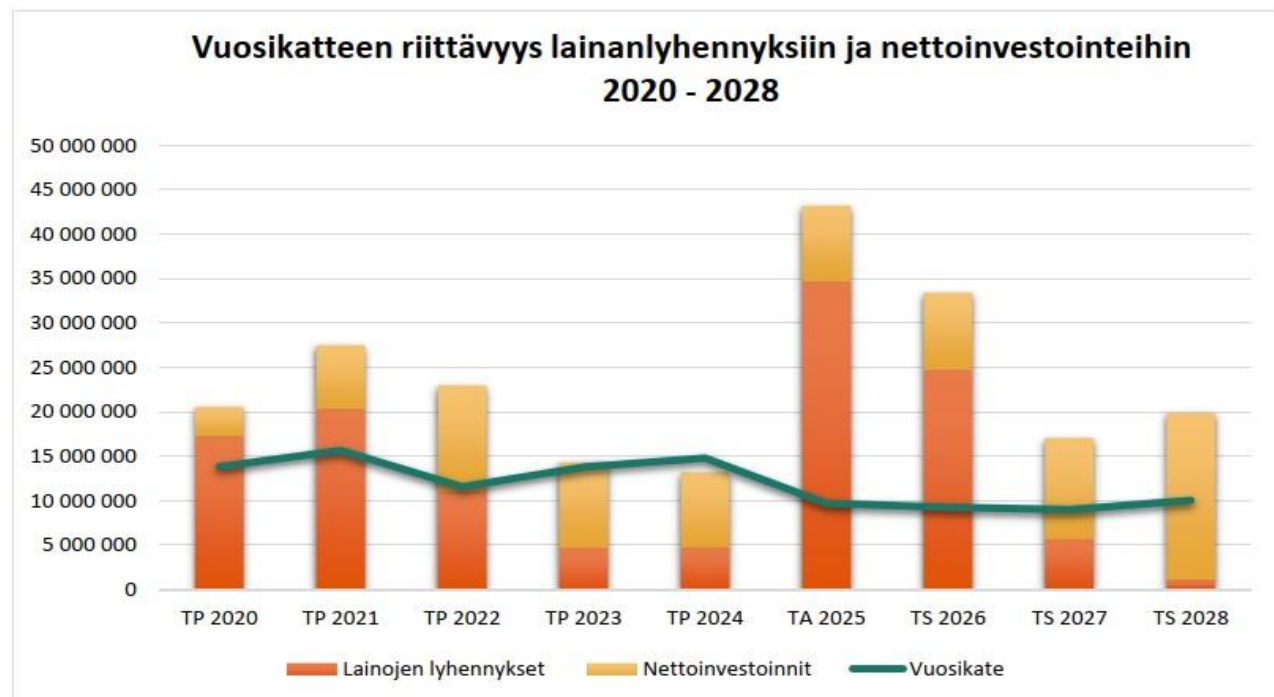
Mäntsälän kunnan lainakanta asukasta kohden oli vuoden 2024 lopussa 3.968 euroa (2023; 4.187 euroa) ja velan määrä ylittää valtakunnallisen keskiarvon (ennuste 2024; 3.380 euroa). Vuoden 2024 lopussa kuntakonsernin lainat ja vastuut olivat 8.318 euroa/asukas (2023; 9.051 euroa). Lainoja on lyhennetty, uutta lainaa ei nostettu ja vuosikatetta on kertynyt kunnassa 1,59-kertaisesti poistoihin verrattuna (2023; 1,67). Tarkastuslautakunta on vertaillut alla olevassa taulukossa kunnan keskeisiä

tunnuslukuja valtuustokaudelta 2021–2024. Tunnuslukujen valossa voidaan todeta, että talous on kehittynyt positiivisempaan suuntaan. Omavaraisuusaste on hieman parantunut ja lainakanta on vähentynyt. Olennaista muutosta taloustilanteen paranemiseksi ei ole tapahtunut.

Talouden keskeiset tunnusluvut					
Tunnusluku	2024	2023	2022	2021	Vertailu edelliseen vuoteen
Vuosikate poistoista, %	159	167	151	178	
Omavaraisuusaste, %	60,8	58,7	55,9	54,6	
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	114	121,0	71,8	77,9	
Taseen ylijäämä, €/asukas	3546	3476	3459	3423	
Lainat €/asukas	3968	4186	4613	4742	
Laskennallinen lainanhoitokate	3,0	1,6	1,0	1,3	
Kassan riittävyys, pv	19,5	11,2	10,9	15,9	
Investointien tulorahoitus, %	163,3	137,0	95,7	233,8	

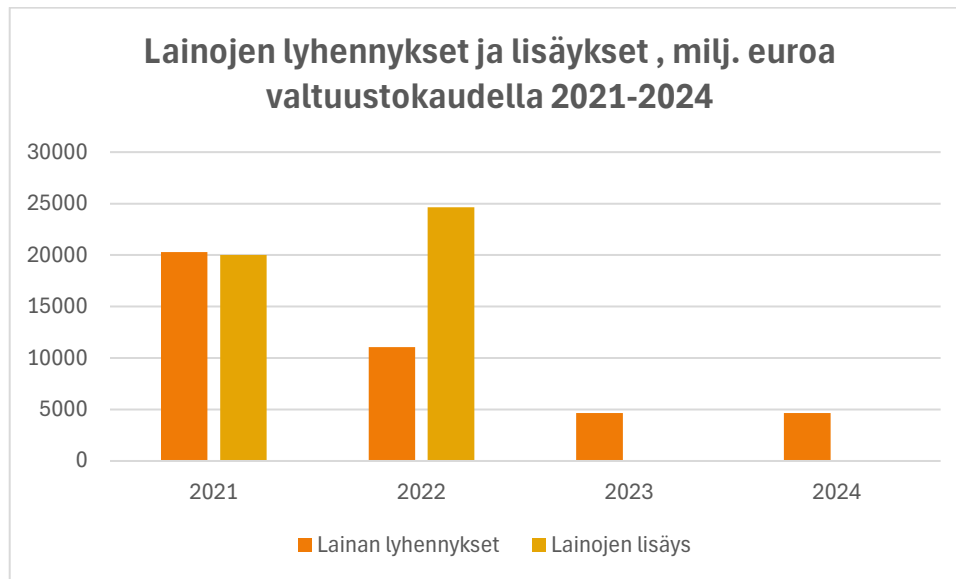
Taulukko 1. Talouden keskeiset tunnusluvut 2021–2024.

Joukkovelkakirjalainoilla varmistetaan kassavarojen riittävyys. Vuonna 2025 eräännyy 30 milj. euron joukkovelkakirjalaina. Vuoden 2025 talousarvion mukaan vuonna 2025 lainoja lyhennetään 34,7 milj. euroa ja uutta lainaa nostetaan 33,5 milj. euroa. Vuonna 2026 lainoja lyhennetään 24,7 milj. euroa ja uutta laitaa nostetaan 24 milj. euroa. Valtuustokaudella 2021–2024 vuosikate on riittänyt lainanlyhennyksiin vuotta 2021 lukuun ottamatta. Vuosikate on kattanut nettoinvestoinnit vuosina 2023–2024. Vuosina 2025 ja 2026 lainojen lyhennykset katetaan uudella lainalla.

Kuvio 4. Vuosikatteen riittävyys lainanlyhennyksiin ja nettoinvestointeihin vuosina 2020–2028.

Valtuustokaudella 2021–2024 pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 40,7 milj. euroa ja uutta lainaa nostettiin 44,6 milj. euroa eli lainamäärä kasvoi 3,9 milj. euroa.

Kuvio 5. Kunnan lainan lyhennykset ja lisäykset valtuustokaudella 2021–2024.

2.2 Kuntakonsernin talous

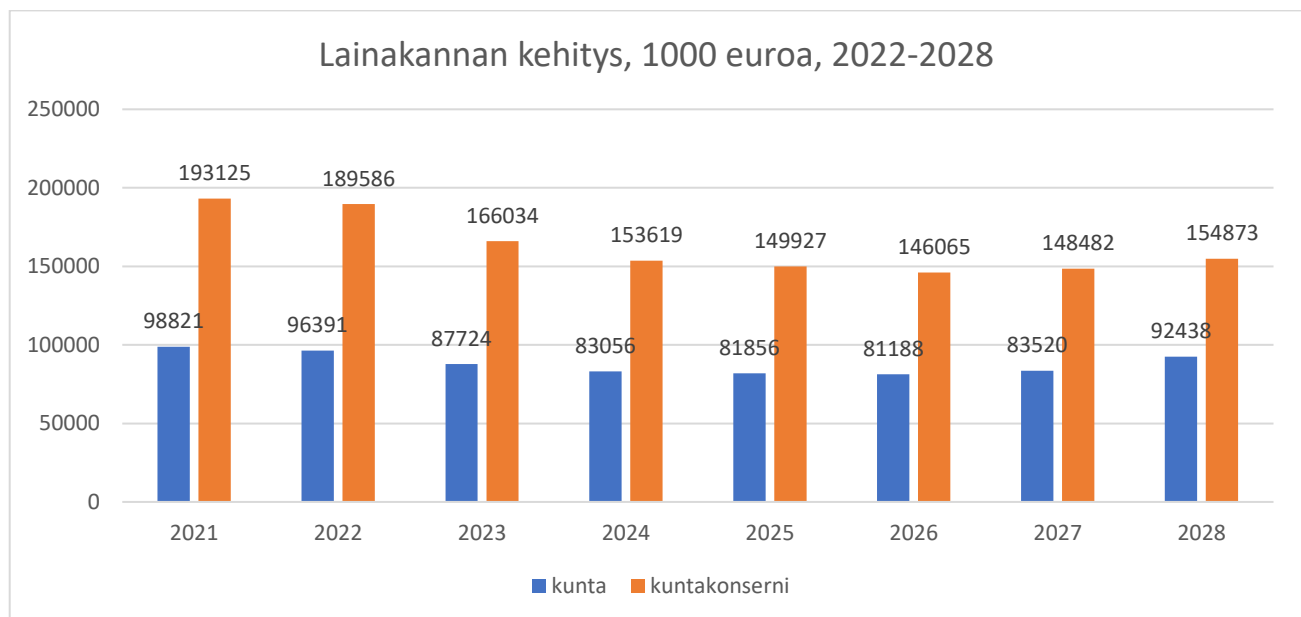
Kuntakonsernissa kertyi ylijäämää vuodelta 2024 noin 8,7 milj. euroa, kun vuoden 2023 ylijäämä oli 7,4 milj. euroa. Nivos Oy:n konsernitilinpäätös oli 0,57 milj. euroa voitollinen. Mäntsälän Kodit Oy:n asuntohakemuksien määrä kaksinkertaistui. Vuokrasaatavien määrä kasvoi merkittävästi edellisestä vuodesta. Vuodelle 2024 kirjattiin vastuita 15,6 milj. euroa. Mäntsälän Jäähalli Oy teki edelleen tappiota -0,3 milj. euroa ja yhtiön oma pääoma on negatiivinen. Yhtiön toimintaa on tuettu, jotta lainanlyhennykset on saatu suoritettua. Yhtiölle myönnettyä pääomalainamäärää nostettiin nykyisestä 117.600 eurosta 227.600 euroon.

Konsernin vuosikate kasvoi edellisestä vuodesta 2,2 milj. eurolla ja oli 25,5 milj. euroa. Investointien tulorahoituksen osuus kasvoi ja oli 174,5 % (ed. vuonna 153,3 %). Tilikauden päättyessä konsernivelellä oli 154 milj. euroa eli 7.339 euroa/asukas. Konsernivelellä muutettiin edelliseen vuoteen nähden oli -584 euroa/asukas. Konsernin omavaraisuusaste parani hieman, mutta on edelleen heikko 32,9 % (ed. vuonna 30,1 %).

Kunnalla on merkittäviä takausvastuita tytäryhtiöiden lainoista. Tytäryhtiöille annettujen takausten vastuut ovat 57,4 milj. euroa. Korkotason mahdollinen nousu kasvattaa kustannuksia merkittävästi, vaikka kunta on tällä hetkellä suojannut lainoista 84 %. Koronvaihtosopimukset on tehty vaihtuvakorkoisten lainojen korkoriskin suojaamiseksi.

Toimintakertomuksen mukaan kunta on myöntänyt Mäntsälän Kodit Oy:lle 19,1 milj. euroa rahalaitoslainaa ja 1,2 milj. euroa pääomalainaa. Lisäksi kunta on antanut pääomalainaa Nivos Oy:lle 27,3 milj. euroa ja Mäntsälän Jäähallille 0,12 milj. euroa.

Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus on 176 % (kaupunki 114 %), joka tarkoittaa sitä, että vieraan pääoman takaisinmaksuun menisi lähes kaikki kahden vuoden käyttötulot. Tunnusluku on heikentynyt merkittävästi vuonna 2023 kunnan tulorakenteen muutoksen vuoksi. Seuraavassa kuviossa on esitetty sekä kunnan että kuntakonsernin velkaantumiskehitys vuodesta 2022 alkaen. Vuosien 2025–2028 lainakantatiedot perustuvat valtuuston hyväksymään vuoden 2025 talousarvioon. Kuntakonsernin velkaantumiskehitys on saatu taittumaan vuonna 2022. Kunnan osalta kehitys on laskeva vuoteen 2024 saakka, mutta taloussuunnitelmaennusteen mukaan velkaantuminen kääntyy kasvuun uudelleen vuodesta 2027 alkaen.

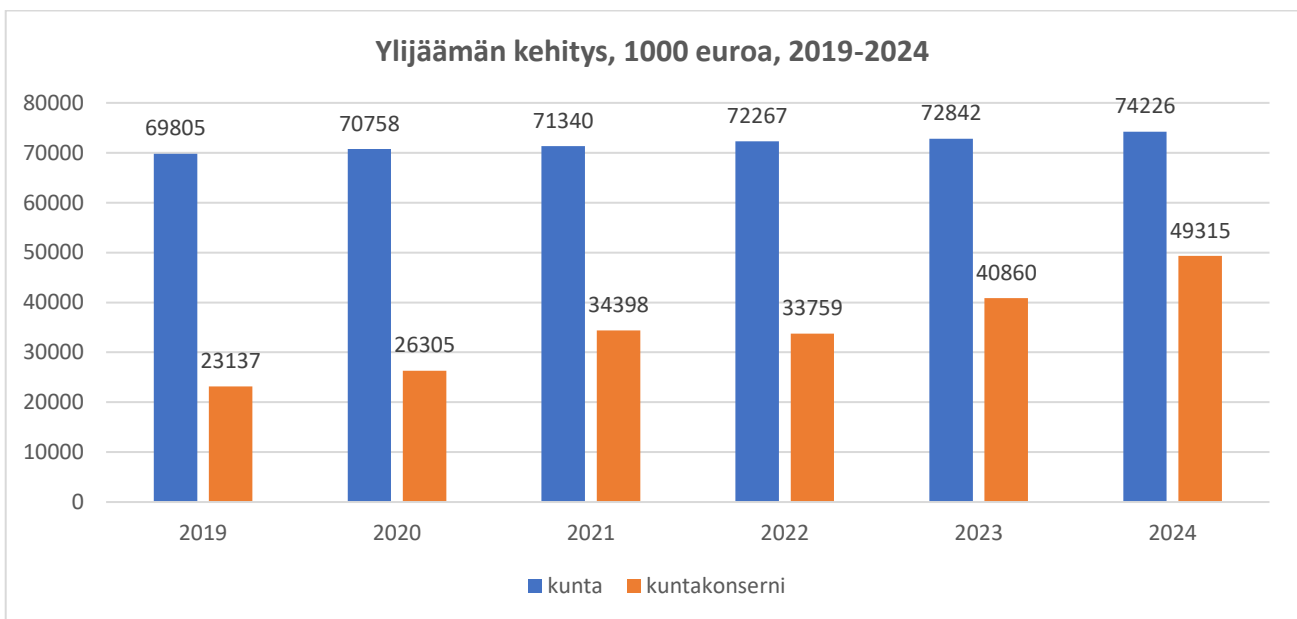
Kuvio 6. Lainakannan kehitys, 1000 euroa, 2022–2028.

Tarkastuslautakunta vertaili Kuuma-kuntien asukaskohtaisen lainamäärän kehityksestä (kunnan ja kuntakonserni) vuosina 2022–2024. Alla olevasta taulukosta ilmenee, että seitsemässä kunnassa lainamäärä asukaskohtainen lainamäärä on laskusuunnassa. Myös Mäntsälän asukaskohtainen lainamäärä on saatu taittumaan laskevalle uralle, mitä kehitystrendiä tulee jatkaa talouden vakauttamiseksi. Mäntsälän kunnan asukaskohtainen lainamäärä on viidenneksi korkein Kuuma-kunnista. Konserni osalta vain Järvenpään ja Tuusulan asukaskohtainen lainamäärä on suurempi kuin Mäntsälässä.

	Euroa/asukas 2024	Euroa/asukas 2023	Euroa/asukas 2022	Euroa/asukas konserni 2024	Euroa/asukas konserni 2023	Euroa/asukas konserni 2022
Hyvinkää	1856	2009	2392	5127	5359	6262
Järvenpää	5421	5481	5510	9666	9686	10343
Kerava	2518	2325	2448	6705	6111	6603
Kirkkonummi	3531	3916	5067	5226	5645	7392
Mäntsälä	3968	4186	4613	7339	7923	9073
Nurmijärvi	4412	4337	5129	6497	6540	7909
Pornainen	1287	1032	1164	1287	1032	1691
Sipoo	4929	4483	4806	5051	4607	5526
Tuusula	5888	4834	4039	7882	6590	6341
Vihti	3391	3469	3899	3466	3585	4649

Taulukko 2. Kuuma-kuntien ja kuntakonsernien lainamäärän kehitys (euroa/asukas) 2022–2024.

Konsernin taseessa on kertynyt ylijäämää (49,3 milj. euroa). Ylijäämä kasvoi edellisestä vuodesta konsernin ylijäämän 8,4 milj. euron verran. Seuraavassa kuviossa on esitetty sekä kunnan että kunta-konsernin ylijäämän kehitys vuosina 2019–2024.

Kuvio 7. Ylijäämän kehitys, 1000 euroa, 2019–2024.

Talouden näkymiä tarkasteltaessa konsernin velkaantuminen on merkittävä riski kunnan talouden kehitykselle samalla, kun korkotason nousu nostaa lainanhoitokustannuksia. Kunta on lainannut Mäntsälän Kodit Oy:lle 19,7 milj. vuonna 2021. Tätä lainaa on lyhennetty hiljalleen ja siitä erääntyy helmikuussa 2026 maksettavaksi 18,88 milj. euroa. Muita lainoja on 3,3 milj. euroa, joita erääntyy vuosina 2030–2047. Nivos-konsernin useita lainoja uusittiin 28 milj. euron edestä vuonna 2024. Lainoja erääntyy myös vuosina 2025–2031.

Konsernin ylijäämä on vahvistunut valtuustokaudella 2021–2024 yhteensä 14,9 milj. euroa ja kunnan 2,9 milj. euroa. Mäntsälän Jäähalli Oy:n toimintaa on seurattu säännöllisesti. Kunta on joutunut tukemaan jäähallin toimintaa. Yhtiön liikevaihtoa on pyritty kasvattamaan ja kuluja pienentämään.

Liikevaihdon kasvua on haettu mm. markkinointia tehostamalla esimerkiksi pääkaupunkiseudulle. Vuoden 2024 tammikuussa keilahalliin ja sekä kahvioravintolaan haettiin uutta yrittäjää ja keilahallin kysynnälle odotetaan kasvua vuodelle 2025. Jäähalli haki vapautusta kiinteistöveroesta ja sai sen yleishyödyllisenä yhteisönä vuoden 2025 alussa. Henkilöstökuluihin on kiinnitetty huomiota vuorojen suunnittelun avulla ja henkilöstökulut pienenivät vuoteen 2023 verrattuna. Kesäajan sulku ja mahdolliset toisen jään muut käyttömahdollisuudet on myös kartoitettu/selvityksessä.

2.3 Tarkastuslautakunnan arvio talouden arviointimenettelyn kriteereiden täyttymisestä

Kuntatalouden tasapainottamisesta säädetään Kuntalain 110 ja 118 §:ssä. Kuntalain mukaan kunnan ja valtion on yhdessä selvitettävä kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännössä edellytetyt palvelut ja ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi, jos kunta ajautuu erityisen vaikeaan taloudelliseen tilanteeseen.

Seuraavassa taulukossa on esitetty kunnan kriisikuntakriteerien toteutuminen. *Vuonna 2024 mikään kriteeri ei ylittynyt.*

1. Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää kolmessa vuodessa TAI	✓ Kunnan taseessa on kertynyttä ylijäämää 74,2 miljoonaa, euroa 3.546 euroa/asukas (3.476 vuonna 2023)
2. Asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltävässä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa TAI	✓ Konsernitaseessa on ylijäämää vuodelta 2024; 2.356 euroa/asukas (1.950 euroa/asukas vuonna 2023)
3. Kunnan rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot:	
a) kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia;	✓ Konsernin vuosikate oli 155,7 % vuonna 2024 (148,5 % vuonna 2023)
b) kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti	✓ Kunnan tuloveroprosentti oli 8,3 % (keskimääräinen painotettu tuloveroprosentti kunnissa 7,46 %).
c) asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kahtena vuonna kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla (8.067 euroa/asukas vuonna 2023)	✓ Konsernin lainat ja vastuut €/asukas oli 8.318 euroa (8.067 euroa/asukas vuonna 2023).
d) konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on kahtena vuonna alle 0,8.	✓ Konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate oli 1,3 (1,0 vuonna 2023).

Taulukko 3. Kriisikuntakriteerien tarkastelu 2023–2024.

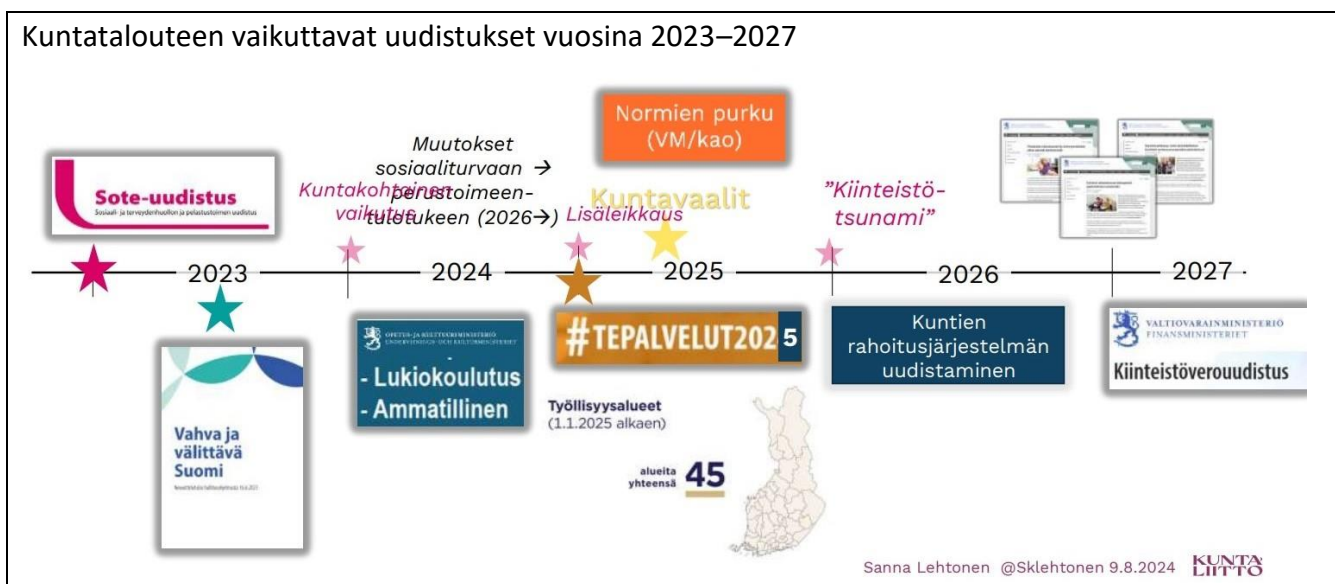
Talouden sopeuttamisohjelmaa tarkasteltiin uudelleen vuoden 2023 talousarviolaadinnan yhteydessä ja todettiin, ettei ohjelma ole enää sellaisenaan toteutettavissa sote-rakenneuudistuksen myötä. Kokonaisuudessaan Mäntsälä2026 ohjelman osalta on arvioitu, että säästöjä ja tuottoja saatiin 4,8 milj. euron edestä. Toimenpideohjelman tunnuslukujen seuranta on kuitenkin jatkettu myöhemmissä tilinpäätöksissä. Tilinpäätösvuonna kunnan taseessa ei ole kattamatonta alijäämää (+74,2 milj. euroa). Konsernin kumulatiivinen ylijäämä on 49,3 milj. euroa. Useiden hyvien tilinpäätösten ansiosta investointeja on toteutettu tulorahoituksella. Kunnan velkamäärää on lyhennetty ja toiminnan ja investointien rahavirran viiden vuoden kertymä on saatu kääntymään positiiviseksi (29,7 milj. euroa).

Toimintakertomuksessa todetaan, että valtionosuusrahoituksen pysyvä alentuminen on merkittävä riski ja kunnan tulee löytää keinoja sopeutua pysyvästi heikkenevään valtionosuusrahoitukseen. Hallintakeinona on tulorahoituksen määrään sopeutuminen, menojen pienentäminen ja muiden tulojen kasvattaminen. Kouluverkkoselvitystä jatketaan huomioiden oppilasmäärän väheneminen.

TE-palveluiden järjestämiseen ja työllisyydenhoitoon osoitetun yleiskatteisen valtionosuusrahoituksen riittävyyttä ei vielä voi arvioida. Järjestelmällä tavoitellaan rahoituksen ja menojen tasapainoa, mikä edellyttää kustannustehokasta toimintamallia. Työllisyystilanteen vuoksi kustannuksiin kohdistuu merkittävää kasvupainetta sekä vuoden 2025 että tulevan vuoden osalta.

Kunnan laina-, vuokra- ja takausvastuut ovat vuoden 2024 tilinpäätöksen mukaan yhteensä 126,2 milj. euroa, josta 48,8 milj. euroa on kunnan pitkäaikaista lainaa, 20,1 milj. euroa vuokravastuita ja 57,3 milj. euroa takausvastuita. Lisäksi kunta on myöntänyt pääomalainaa konserniyhtiöilleen yhteensä 28,6 milj. euroa ja lainannut 19,1 milj. euroa rahalaitoslainaa (Mäntsälä Kodit Oy).

Valtion taholta on valmisteilla useita uudistuksia, jotka määrittävät kuntatalouksien kestäkyvyn.

Kuvio 8. Kuntatalouteen vaikuttavat uudistukset vuonna 2023–2027.

Tarkastuslautakunta toteaa, että vaikka kriisikuntakriteerit eivät täyty, on kunnan lainanhoito-kyky kriisiytymässä tulorakenteen muutoksen vuoksi. Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus on 176 %, joka tarkoittaa sitä, että vieraan pääoman takaisinmaksuun menisivät lähes kaikki kahden vuoden käyttötulot. Tunnuslukujen valossa lainaa joudutaan lyhentämään uudella lainalla. Lisäksi merkittävä osa lainoista erääntyy vuosina 2025–2026, mikä lisää erityisesti korkoriskiä.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan kuntakonsernissa tulisi laatia konkreettinen pidemmän aikavälin toimenpidesuunnitelma talouden vakauttamiseksi, jotta vastuista ja sitoumuksista selvitäisiin myös tulevaisuudessa. Kunnan on velkavastuiden lisäksi vastattava lakisääteisistä tehtävistä. Kunnan vastuuriskiä lisää myös konserniyhtiöiden uudistettavien lainojen mahdollinen lainaehto- ja heikentyminen ja kohoavat korko- ja rahoituskulut. Valtion taholla valmisteilla olevien verorahoitukseen liittyvien uudistusten vaikutus ei ole tiedossa.

Valtuustokaudella 2021–2024 sekä kunnan (-15,8 milj. euroa) että konsernin (-39,5 milj. euro) lainakanta on supistunut, mutta suunnitelmakaudella lainamäärä on uudelleen kasvamassa. Suunnitelmakaudella uudistettavien lainojen korkokulut kasvavat, mikä entisestään haastaa lainojenhoidosta selviytymistä. Kunnan taseen kumulatiivinen ylijäämä on ollut valtuustokauden hienoisessa kasvussa. Konsernin ylijäämä on kasvanut voimakkaammin. Ukrainan sodan vaikutukset ovat heikentäneet konserniyhtiöiden (Nivos-konserni) tilannetta merkittävästi.

3 Henkilöstö

Mäntsälän kuntastrategiassa on yhtenä strategisena tavoitteena osaavan ja hyvinvoivan henkilöstön varmistaminen. Vuoden 2024 aikana lisättiin sisäistä yhteistyötä sekä palvelualueiden kesken että työyksiköissä henkilöstön kanssa.

Henkilöstömäärä väheni hieman edellisvuodesta. Vuoden lopussa kunnan palveluksessa oli 829 henkilöä (839 v. 2023). Suurin määrällinen muutos (-11) tapahtui sekä määräaikaisten että työllistettyjen osalta. Määräaikaisen henkilöstön osuus vuoden 2023 lopussa oli 21 % (22 % v. 2023). Henkilöstön keski-ikä on 47,5 vuotta, kun se on koko kunta-alalla 45,5 vuotta (2023).

Kevan eläköitymisennusteen mukaan vuosina 2025–2029 eläköityy 152 henkilöä. Eläköitymispoistuma (kuvio 9) on vaihteleva. Eläkkeellä jää verrokkikuntiin nähden hieman enemmän työntekijöitä vuosia 2029 sekä 2032–2033 vuosia lukuun ottamatta. Eniten eläkkeelle jäädään seuraavissa ammattiryhmissä: päiväkotien ja muiden laitosten hoitajat (13,8 %), luokanopettajat (7,2 %) ja peruskoulun yläkoulun ja lukion opettajat (5,9 %).

Kuvio 9. Eläköitymisennuste 2025–2035 (Keva).

Henkilöstömenot, yhteensä 39,9 milj. euroa, pysyi lähes vuoden 2023 tasossa (39,7 milj. euroa v. 2023). Palkkojen ja palkkioiden määrä vuonna 2024 oli 32,5 milj. euroa (32 milj. euroa v. 2023). Henkilöstömenot alitti talousarvion 1,2 milj. eurolla. Henkilöstökulujen osuus kaikista toimintakuluista oli 58,6 % (59,7 %).

Sairauspoissaoloja kertyi 14,2 pv/hlö (14,8 pv/hlö v. 2023). Sairauspoissaolot ovat olleet jo usean vuoden ajan selkeästi alle kunta-alan keskiarvon (15,5 pv/hlö vuonna 2023). Sairauspoissaoloja vuonna 2024 oli noin 640 päivää edellisvuotta vähemmän. Sairauspoissaoloissa (>90 kalenteripäivää) pitkien poissaolojen määrä lisääntyi erilaisiin työkyvyttömyyseläkkeisiin johtaneiden sairauksien vuoksi. Sairauspoissaoloja oli eniten tuki- ja liikuntaelinsairauksien (34 %) takia, kun vuonna 2023

poissaoloja oli eniten mielenterveyteen liittyvistä syistä (33 %), joiden osuus vuonna 2024 oli 29 %. Varhaiskasvatuksessa käynnistettiin syksyllä hanke varhaiskasvatuksen henkilöstön sairauspoissaolojen ennaltaehkäisyn kehittämiseksi (tartuntataudit). Tietoa jaettiin tartuntataudeista ja hygieniasta. Työssä jaksamisen tukemiseksi pyrittiin vahvistamaan ennakoivaa työkykyriskien hallintaa mm. työnohjauksen ja osaamisen vahvistamisella sekä työn muokkauksen avulla.

Vuoden 2024 henkilöstökoulutukseen osallistumisen määriä ei ole raportoitu. Luotettavaa tietoa ei ole käytettävissä, kun järjestelmämuutos toteutettiin kesken vuotta. Kunnassa suositaan etäyhteydellä tapahtuvaa kouluttautumista. Henkilöstöllä on vapaa osallistumisoikeus kaikkiin sekä Eduhousen että Hallintoakatemian ajankohtaisiin livenä toteutettaviin koulutuksiin. Kaikki sähköiset koulutukset ovat avoimia ihan koko henkilöstölle. Koulutustarpeen arviointia tehdään mm. kehityskeskustelujen yhteydessä.

Työhyvinvointikyselyä ei toteutettu vuonna 2024. Pulssimaiset työhyvinvointikyselyt on tarkoitus aloittaa syksyllä 2025. Työhyvinvointisuunnitelma valmistui ja sen toteutumista seurataan vuosittain. Työterveyshuollon työpaikkaselvitysten yhteydessä tehdään lyhyehkö kysely, mutta se kohdentui tehtyihin työpaikkakäynteihin ja on työterveyshuollon tietoa, joka käydään läpi vain kyseisten yksiköiden kanssa.

Työntekijöiden hyvinvointia tuettiin liikunta-, kulttuuri- sekä hyvinvointietuudella, jota nostettiin vuoden aikana 200 euroon / työntekijä ja joka lasketaan työsuhteen keston mukaan. Elokuussa järjestettiin liikunta- ja virkistysiltapäivä ja pikkujoulu pidettiin kunnantalolla marraskuun lopussa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että strategiset tavoitteet eivät toteutuneet henkilöstön osalta kaikilta osin. Sairauspoissaolojen määrä ylitti asetetun tavoitteen (alle 13,5 pv/henkilö/vuosi), mutta poissaolojen määrä oli selvästi alle kunta-alan keskiarvon (15,5 pv/hlö v. 2023). Työhyvinvointikyselyä ei toteutettu. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että työhyvinvointia seurataan säännöllisesti ja epäkohtiin puututaan.

Tarkastuslautakunta ei voinut arvioida henkilöstön koulutukseen osallistumisen toteutumista, kun henkilöstökoulutustietoja ei ollut käytettävissä.

Henkilöstömäärä on vähentynyt valtuustokaudella 2021–2024 yhteensä 28 työntekijällä. Sairauspoissaolojen määrä on ollut kasvussa, mitä selittää osin Covid-pandemian vaikutus. Valtuustokauden alkaessa vuonna 2021 sairauspoissaoloja oli 11,1 kalenteripäivää/henkilö, kun vuonna 2024 poissaoloja oli 14,2 kalenteripäivää/henkilö.

4 Tavoitteiden toteutuminen palvelualuekohtaisesti

4.1 Hallintopalvelut

Palvelualue tuottaa keskitetysti kunnan yhteisistä hallinto-, talous- ja hankinta, hr- ja tietohallinnon palvelut.

Kunnan kriisiviestintä- sekä valmius- ja jatkuvuudenhallinnan toimenpiteitä jatkettiin. Kertomusvuonna hankittiin sähkönjakelun häiriöihin liittyvää kalustoa, tietoturvaa edistettiin sekä häiriötilanteisiin varauduttiin harjoituksin. Ukrainalaisia sodan pakoon tulleita vastaanotettiin ja palvelutuo-
tanto saatiin järjestettyä onnistuneesti. Ukrainalaisia on kiinnittynyt kuntaan ammatillisen opintojen kautta. Monihäiriötilanne lisäsi vaatimustasoa ja kuormittavuutta kaikilla kunnan palvelutasoilla. Konsernitasolla järjestettiin yhteinen harjoitus, jossa testattiin evakuoinnin järjestämistä. Harjoituksessa korostui hyvinvointialueen kanssa tehtävän yhteistyön tärkeys ja viestintä vakavissa häiriötilanteissa. Kunta osallistui Taisto-kyberturvallisuusharjoitukseen. Turvallisuuteen liittyvät riskit arvioidaan Wpro-järjestelmässä vuosittain.

Vuoden 2024 aikana uusittiin hankintaohje. Tiedonhallinnan toimintaohje ja sopimushallinnan ohjeistus päivitetään vuoden 2025 aikana. Hankintalain uudistuessa tulee hankintaohje myös päivitykseen. TE-palveluiden siirtymiseen 1.1.2025 kunnille valmistauduttiin. TE-palvelualueen vastuukuntana toimii Järvenpää.

Työttömyysaste oli vuoden 2024 lopussa Mäntsälässä 8,7 prosenttia, kun se oli 8,0 % vuonna 2023. Uudellamaalla työttömyysaste oli 11,7 prosenttia (10,8) ja koko maassa 12 %. Mäntsälän työttömyysaste on seitsemänneksi alhaisin Uudellamaalla. Kunnan asukasluku oli vuoden 2024 lopussa 20.933 henkilöä, missä vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna 24 henkilöä (-0,1 %). Vuonna 2024 Mäntsälään muutti yhteensä 1.165 henkilöä ja vastaavasti lähtömuutto oli 1.237 henkilöä. Nettomuutto oli yhteensä -72. Syntyneitä oli 166 ja kuolleita 187 henkilöä.

Palvelualueen toimintatuotot olivat 4,8 milj. euroa ja talousarvio ylittyi (193 %). Merkittävimmät tulokertymät koostuivat maa-alueemyynneistä. Toimintakulut olivat 12,1 milj. euroa (103 %) ja toimintakate 7,3 milj. euroa (MTA 79 %). Tulomäärärahoja lisättiin toimintatuottoihin 0,75 milj. euroa ja menomäärärahoja toiminakuluihin -0,29 milj. euroa sekä palveluiden ostoon -0,26 milj. euroa. Palvelujen ostot ylittyivät 0,5 milj. eurolla. Tulosalueista yleishallinnon toimintakate alittui ja toteutui 1,8 milj. euroa muutettua talousarviota paremmin ja TE- ja maahanmuuttopalvelut alittui 187.000 euroa. Toimintakate ylittyi tukipalveluissa 136.500 eurolla.

Suurimmiksi riskeiksi toimintakertomuksessa nostetaan

- 1) Hankintalain uudistuksen vaikutus kunnan palveluiden järjestämiseen (Inhouse)
- 2) Kunnan tulorahoituksen riittävyys (verorahoitus, TE-uudistus, talouden taantuma, palveluverkko)
- 3) Tietosuoja- ja tietoturvariskit.

Tarkastuslautakunta toteaa, että taloudelliset ja strategiasta johdetut tavoitteet voidaan katsoa toteutuneen.

4.2 Sivistys- ja hyvinvointipalvelut

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella toimii kaksi lautakuntaa. Sivistyslautakunta ohjaa palvelutuotannossa varhaiskasvatuspalveluita, opetuspalveluita ja sivistyksen yhteisiä palveluita. Hyvinvointilautakunta ohjaa palvelutuotannossa elinikäisen oppimisen, nuoriso-, liikunta- ja hyvinvointipalveluita.

Toimintakertomuksen mukaan sivistys- ja hyvinvointipalveluiden tulosalue saavutti pääosin vuoden 2024 toiminnalle asetetut tavoitteet. Valtuustotavoitteiden osalta HYTE-kerroin 18,0 euroa asukasta kohden ei toteutunut (2023; 19,2), kun tavoitteena oli 18,5 euroa/asukas. Hyvinvointialueen kanssa solmittiin alueellinen liikkumis- ja neuvontasopimus. Sivistyksen yhteisellä tulosalueella vietiin eteenpäin strategiasta tilaselvitystä, jonka laati FCG Oy vuonna 2023. Jatkotyöskentelyssä edettiin ohjausryhmän linjausten mukaisesti ja valmisteltiin sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen tilojen käytön toimenpideohjelma vuosille 2025–2030. Asia palautui kunnanhallituksen jatkovalmisteluun. Jatkovalmistelussa tulee keskittyä Mäntsälän keskustan alueen kouluverkon selvittämiseen.

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden palvelualueella merkittävimmät riskit kohdistuvat henkilöstöön. Vuoden 2024 aikana sijaisten, määräaikaisten ja vakinaisten työntekijöiden saatavuudessa oli haasteita. Henkilöstön saatavuusongelmat voivat johtaa palvelutason heikentymiseen ja työn rasituksen kasvamiseen. Pienten lapsien määrän väheneminen muodostaa palvelutuotantoon merkittävän epävarmuustekijän. Mäntsälän syntyvyys on ollut viime vuosina merkittävästi pienempää kuin aiemmin ja tämä heijastuu 2020-luvun lopulla lasten ja nuorten palvelukysyntään. Kiinteistöt ovat pääsääntöisesti hyvässä kunnossa, mutta riskinä on, että käyttöasteet putoavat ja tiloja jää tyhjilleen, kun lasten ja nuorten määrä vähenee.

Palvelualueen toimintatuotot olivat 3,3 milj. euroa ja talousarvio alittui (90,7 %) 0,34 milj. eurolla. Toimintakulut olivat 55,5 milj. euroa (98,4 %) ja toimintakate -52,2 milj. euroa (98,9 %) eli toimintakatteen vaje oli 0,58 milj. euroa arvioitua pienempi. Merkittävin määrärahalisäys tehtiin palveluiden ostoihin 0,52 milj. euroa. Palvelujen ostot toteutuivat muutetun talousarvion mukaisesti. Henkilöstökulut alitti talousarvion 0,54 milj. eurolla. Toimintatuottojen tuloryhmistä merkittävimmät alitukset muodostuivat myyntituottoihin 0,16 milj. euroa sekä saaduissa avustuksissa 0,19 milj. euroa.

Opetuspalvelut

Opetuspalveluissa keskityttiin vuonna 2024 kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ennaltaehkäisemiseen ja siihen puuttumiseen. Toimintakertomuksen mukaan tähän teemaan valmisteltiin toimenpidesuunnitelmaa monialaisena yhteistyönä jengiytymisen vastaisen hankkeen avulla.

Luku- ja kirjoitustaidon edistämisen hanke käynnistyi. Hankkeen puitteissa lukuintoa lisäämään on saatu mm. lukukoira. Ehnroosin koulun oppilaskunnan ja tukioppilaiden yhteinen lukutoiminta toteutettiin Kivistöntien palvelutalon ikäihmisten keskuudessa. Ensimmäisen vapaaehtoisen vieraan kielen (A2-kieli) ryhmän perustamiskokoa pienennettiin 14:sta ja 12:een. Pohjoiselle oppilaaksiottoalueelle muodostui kaksi (2) espanjan kielestä ryhmää. Perusopetuksen koulujen ja lukion yhteisiä järjestys- sääntöjä yhtenäistettiin erityisesti puhelimen ja mobiililaitteiden käytön osalta.

Pitkän tähtäimen henkilöstösuunnittelu käynnistettiin vuoden 2024 aikana. Suunnitteluprosessia päähuomio kiinnitettiin siihen, että kunnassa on perusopetus- ja lukiolain mukaisesti riittävästi virkoja ja muita tehtäviä, ja jokaisella koululla ja oppilaitoksella on toiminnasta vastaava rehtori.

Opetuspalvelun toimintatuotot olivat 2,1 milj. euroa (toteutuma 88,1 %) ja toimintakulut 34,9 milj. euroa (toteutuma 99,7 %). Toimintakatteeksi muodostui -32,8 milj. euroa (ylitys 0,18 milj. euroa). Perusopetuksen oppilasmäärä (2474) väheni 76 oppilaalla. Lukiolaisten määrä (302) kasvoi edellisestä vuodesta 44 oppilaalla.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksessa on haasteita pätevän henkilöstön saamiseksi, mutta rekrytointikampanjan tehostaminen on tuottanut tuloksia. Talousarviossa asetettu tavoite pätevien opettajien osuudesta toteutui, kun päteviä opettajia oli 39/50 opettajasta. Syyskaudella rekrytoinnin haasteena oli edelleen varhaiskasvatuksen opettajien saatavuus. Lasten ja henkilöstön digitaitojen kehittämistä jatkettiin ulkopuolisen kouluttajan avulla. Yhteistyö jatkui Porvoon musiikkiopiston kanssa. Musiikkiopistolta ostettiin muskaritoimintaa kaikille kunnallisten ja yksityisten päiväkotien 3–4-vuotiaiden ryhmille. Varhaiskasvatuksen uusi asiakastietojärjestelmä otettiin käyttöön syksyllä ja vaadittavat tiedot siirtyvät ajantasaisesti Vardaan. Ohjelmien vaihdos aiheutti sen, että muutaman perheen asiakasmaksupäätös jäi elokuulta siirtymättä Vardaan.

Varhaiskasvatuksen toimintatuotot olivat 0,7 milj. euroa (toteutuma 87,7 %) ja toimintakulut 16,5 milj. euroa (95,8 %). Toimintakate -15,8 milj. euroa alitti talousarviotavoitteen 06, milj. eurolla.

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut

Toimintakertomuksessa todetaan, että strategiset tavoitteet toteutuivat lähes suunnitellusti. Kouluilla tapahtuvan nuorisotyön kehittäminen linkitettiin osaksi opetuspalveluiden kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän vastaista työtä, kevään aikana määritellään painopisteet vuodelle 2024. Valtuuston nähden sitova HYTE-kerroin tavoitetta ei aivan saavutettu, kun HYTE-kerroin oli 18 euroa/asukas, kun tavoite oli 18,5 euroa/asukas (2023:19,2).

Liikunta- ja elintapaneuvontaan on ohjautunut hyvin asiakkaita ja kuntosaliaikaa on lisätty. Elokuussa 2024 käynnistyi kotoutumiskoulutus yhteistyössä maahanmuutto- ja työllisyyspalveluiden kanssa. Kurssilla oli vapaaehtoisia auttamassa opiskelijoita. Elinikäisen oppimisen ja hyvinvointipalveluiden toimintatuotot olivat 0,52 milj. euroa (108,6 %) ja toimintakulut 3,6 milj. euroa (98,5 %). Toimintakate

-3,1 milj. euroa alitti talousarvion 95.000 eurolla.

Kirjaston lainamäärä kasvoi lähes 40.000 lainalla edellisestä vuodesta. Lainoja kertyi kaikkiaan 247.000. Lainaajien määrä pysyi edellisen vuoden tasossa.

Kansalaisopistossa järjestettiin kaikkiaan 6.367 opetustuntia, mikä oli noin 900 edellistä vuotta vähemmän. Myös opiskelijamäärä väheni noin 340 opiskelijalla ja kursseja järjestettiin 70 vähemmän edelliseen vuoteen nähden. Kansalaisopisto tuotti suomen kielen omaehtoista koulutusta Ukrainan sotaa paenneille 16 pakolaiselle.

Tarkastuslautakunnan toteaa, että taloudelliset ja strategiset toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin. Tarkastuslautakunta pitää henkilöstön saatavuusongelmaa edelleen merkittävänä riskinä. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kuntalaisiin kohdistuvia hyvinvointisatsauksia jatketaan ja suosittaa HYTE- toiminnan yhteenvetoraportointia myös toimintakertomuksessa.

Tarkastuslautakunta keskusteli koulukiusaamisen torjunnan tavoitteista ja esittää, että koulukiusaamisen suhteen tulisi olla nollatoleranssi. Täydelliseen kiusaamattomuuteen ei todennäköisesti koskaan päästä, joten epäonnistumista ei tulisi mitata pelkästään tämän tavoitteen saavuttamatta jättämisen perusteella. Sen sijaan voitaisiin asettaa tavoitteeksi esimerkiksi 'x %:n lasku' vuosittain. Näin ei tarvitsisi keskittyä yksinomaan 0 %:iin, mutta suunta olisi kuitenkin jatkuvasti parempi. Tällä tavoin voitaisiin luoda toiminnalle mittaristo – vaikka kaikkeen ei luonnollisestikaan voida vaikuttaa omalla toiminnalla.

Väestöennusteen mukaan syntyvyys ja lasten määrä tulee laskemaan merkittävästi. Tarkastuslautakunta ehdottaa, että palveluverkkosuunnittelun valmisteluvaiheessa ennakkovaikutusten arviointi, joka sisältää mm. palvelutarvearvion, tilatehokkuuden, käyttöasteen sekä talouden kantokyvyn laskelmat. Tarkastuslautakunta näkee yhtenä merkittävänä taloudellisena riskinä toimitilojen vajaakäytön ja käyttämättömän tilan lisääntymisen.

4.3 Tekninen ja elinvoimapalvelut

Ukrainan sota on vaikuttanut osaltaan myös teknisen ja elinvoimapalveluiden toimintaan. Yleinen kustannustaso on paikoin noussut ja aiheuttanut menojen yllättävää lisäystä. Suomen taloudellisen tilanteen heikentyminen näkyi edelleen tonttikysynnässä sekä rakennuslupien määrän vähentymistä.

Kapulien yritysalueen rakentaminen täyteen edistyy ja alueella käynnistyi logistiikkarakennushanke. Lisäksi vuokrattiin kaksi tonttia datakeskushanketta varten. Laajennuksille on myönnetty rakennuslupa. Kunnan asuinalueista tontteja on luovutettu eniten Hyökännummelta Roinilantien asemakaava-alueelta ja yksittäisesti muilta alueilta. Asuintontteja myytiin neljä ja vuokrattiin seitsemän, joista 10 oli omarakentamiseen ja yksi rivitalorakentamiseen.

Yritystontti myytiin ja kuusi vuokrattiin vuoden 2024 aikana. Maata hankittiin 28,5 ha, josta raaka-maata 25,9 ha. Maanhankintaan käytettiin yhteensä 1,04 miljoonaa euroa. Maanmyyntituloja kertyi 3,58 milj. euroa. Maanvuokratuloja saatiin yhteensä 0,81 milj. euroa.

Palvelualueen toimintatuotot olivat 23,8 milj. euroa ja talousarvio alittui hieman (102,5 %). Toiminta-kulut olivat 19,6 milj. euroa (97,4 %) ja toimintakate 4,2 milj. euroa (139,2 %). Merkittävimmät mää-rärahaisäykset tehtiin palvelujen ostoihin, aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin sekä muihin toiminta-kuluihin. Henkilöstökulut alittivat muutetun talousarvion 0,54 milj. eurolla. (91,8 %). Palvelujen ostot toteutuivat muutetun talousarvion mukaisesti (99,4 %).

Toimitilapalvelujen toimintakate toteutui muutetun talousarvion mukaisesti (103,7 %). Ateria- ja puh-tauspalvelujen toimintakate toteutui suunniteltua huomattavasti suurempana. Tulosalueen toimin-tatuotot toteutuivat suunniteltua paremmin (102,5 %) ja toimintakulut alittivat myös talousarvion 0,34 milj. eurolla (92,9 %).

Kuntatekniikan toimintakate ylittyi (102,9 %), kun toimintatulot eivät toteutuneet suunnitellusti (81,9 %). Toimintakulut toteutuivat talousarvion puitteissa (100,8 %). Pitkään kestänyt talvikunnossapito alkuvuonna 2024 aiheutti arvioitua suuremmat palkka- ja alueidenkunnossapitokulut. Myös kone- ja laitekulut toteutuivat arvioitua suurempana.

Henkilöstön osalta vaihtuvuus on vähentynyt ja rekrytoinneissa on pääosin onnistuttu. Osaan tehtä-vistä on edelleen haastetta saada henkilöstöä.

Kuntakehityspalveluiden tulokertymä toteutui muutettua talousarviota paremmin (120,6 %). Toimin-takulujen toteutuma oli 2,1 milj. euroa, mikä alitti muutetun talousarvion 0,3 milj. eurolla. Kokonai-suudessaan maankäytön, asumisen ja liikenteen tulosalueen vuoden 2024 toimintakate alitti talous-arviotavoitteen (toteutuma 62,4 %).

Toiminnalliset tavoitteet eivät täysin toteutuneet. Teknisen toimen ulkoisen viestinnän tehostamisen (70 %/100 %) tavoite ei aivan toteutunut. Rakennushankkeiden tietojärjestelmätarpeiden määrittä-minen ja hankinta eteni siten, että tarpeiden kartoitus valmistui ja järjestelmien pisteytys on pääosin valmis. Esitys valittavasta järjestelmästä annetaan vuonna 2025.

Tarkastuslautakunta katsoo, että talousarvio on toteutunut hyvin maailman talouden epävarmuu-desta, Ukrainan sodasta ja Suomen talouden taantumasta huolimatta. Tarkastuslautakunta to-teaa, että yleisen taloudellisen tilanteen heikentyminen näkyy uusien asuinrakennushankkeiden ja vireillä olevien lupahakemusten määrän vähäisyytenä. Tarkastuslautakunta toteaa toiminnan kan-nalta positiivisena kehityksenä henkilöstön vaihtuvuuden vähentymisen sekä onnistuneet rekry-toinnit.

Tarkastuslautakunta näkee myönteisenä elinvoimatekijänä logistiikka- ja liiketilarakennushank-keet sekä datakeskushankkeiden sijoittumisen paikkakunnalle.

5 Investoinnit

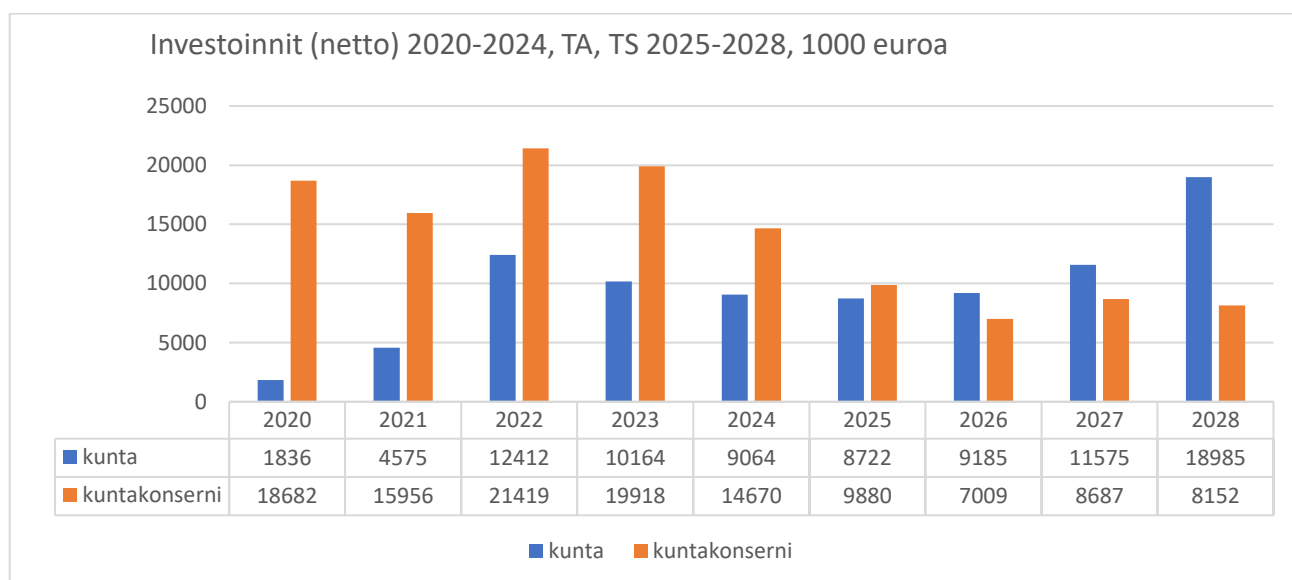
Investointeja toteutettiin 8,5 milj. eurolla (netto). Maa-alueita hankittiin 1,04 milj. eurolla (87 %). Maata ostettiin 28,5 ha, josta raakamaata oli 25,9 ha. Maa-alueita myytiin 3,58 milj. eurolla. Investointibudjetti kokonaisuudessaan (netto) alittui 1,2 milj. eurolla (88 %).

Talonrakentamisen muutostalousarvio oli 1,11 milj. euroa, josta käytettiin 1,09 milj. euroa (98 %).

Myllymäen kouluhankkeen suunnittelu ei käynnistynyt, kun palveluverkkosuunnittelu on vielä kesken. Kuntatekniikan hankkeita toteutettiin 6,54 milj. eurolla. Muutostalousarvion toteutuminen oli 93,2 %. Merkittävimmät kohteet olivat maantie 140 keskisaarekkeen uusiminen Sälinkäntien ja Mäntymäentien välisellä osuudella, Vanhan Porvoontien siltojen uusiminen, katuinfra peruskorjaus sekä Hirvihaarantien jalankulku- ja pyöräilyväylän rakentaminen välille maatie 140 liittymä-Kuntomajantie sekä jalankulku- ja pyöräilyväylän rakentaminen Kenkäkallion ja Kenkäpellontielle.

Toimintakertomuksessa todetaan, että Mäntsälä2026 -ohjelmassa asetettiin investointikatto vuosien 2020–2026 investoinneille (54,2 miljoonaa euroa). Alla olevassa kuviossa on selvitetty investointien toteutuminen vuosina 2020–2024 sekä suunnitelma 2025–2028. Kunnan investointien kertymä vuosina 2020–2026 on suunnitelmavuosien arviot huomioiden on noin 56 milj. euroa.

Valtuustokaudella 2021–2024 erityisesti konsernin investoinnit olivat korkealla tasolla. Sopeuttamishjelman myötä investointisuunnitelmaa kevennettiin ja investointitaso on pysyvä maltillisena vuoteen 2028 saakka. Kunnan investointisuunnitelma kääntyy kasvuun vuodesta 2027 alkaen.

Kuvio 10. Investointien toteutuminen TP 2020–2024 (ts 2025–2028) netto, 1000 euroa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että vuoden 2024 investoinnit toteutuivat lähes suunnitellun mukaisesti. Investoinnit rahoitettiin tulorahoituksella. Toiminnan ja investointien rahavirta oli 6,3 milj. euroa positiivinen ja 6,4 milj. euroa muutettua talousarviota parempi.

Tarkastuslautakunta muistuttaa investointihankkeiden huolellisen valmistelun tärkeyttä, tarkkaa tarveharkintaa sekä kokonaisvaltaista ennakkoarvioitusten arviointia, mikä sisältää toimintaympäristön, väestökehityksen sekä talouden kantokyvyn arvioinnin. Tarkastuslautakunta korostaa Mäntsälä2026 -sopeuttamisohjelman periaatteiden mukaisten toimenpiteiden jatkamisen tärkeyttä.

6 Kuntakonserniin kuuluvat yhtiöt

Mäntsälän kunnan hallintosäännön mukaisesti kuntakonsernin johdon muodostavat kunnanhallitus, kunnanjohtaja, hallintojohtaja, talousjohtaja, tekninen johtaja ja sivistysjohtaja. Kunnanhallituksen puheenjohtajalla ja kunnanjohtajalla on ollut läsnä- ja puheoikeus Nivos Oy:n ja Mäntsälän Yrityskeskitys Oy:n hallituksen kokouksissa. Konserniyhteisöt ovat raportoineet toiminnastaan ja taloudestaan osavuositarkastuksien yhteydessä ja tarvittaessa konserniyhteisöjen edustajia on kuultu hallituksen kokouksissa. Konserniohje ja hyvä hallinto- ja johtamistapa ohjeistus 1.6.2022 alkaen on hyväksytty kunnanvaltuuston päätöksellä 23.5.2022.

6.1 Nivos-konserni

Nivos-konsernin strategia päivitettiin vuonna 2023 Nivos 100 -menestyssuunnitelmaksi.

Nivos-konsernin konsernitilinpäätös vuodelta 2024 oli 565.000 euroa voitollinen. Energian hinnan nousu tasaantui kertomusvuoden aikana. Nivos-konsernin kokonaisliikevaihto oli yhteensä 29,8 miljoonaa euroa (2023: 27,2 milj. euroa). Molemmista tuloksista on eliminoitu yritysten keskinäiset kaupanmyynnit. Liikevoitoksi muodostui 3,5 milj. euroa (0,7 milj. euroa v. 2023). Omavaraisuusaste liittymismaksut mukaan lukien kohentui hieman (29 %; 28 % v. 2023). Nivos-konsernilla ulkopuolista velkaa oli vuoden 2024 lopussa noin 85,5 miljoonaa euroa. Nivos -konsernin investoinnit olivat 5,3 miljoonaa euroa vuonna 2024. Yhtiön omavaraisuusaste on heikko (28,6 %).

Nivos-konsernin tilikausi 2024 toteutui huomattavasti suunniteltua paremmin. Erityisesti isoja, uusia sähköliittymäsopimuksia tehtiin merkittävästi budjetoitua enemmän. Tilikauden merkittäviä tapahtumia olivat kaukolämpöverkon laajentaminen Masalantien suuntaisesti etelään, Nebiuksen konesalin laajennushanke ja sen aloitus sekä Vernen konesalihankkeen julkistus. Molempien konesalien sähköliittymäsopimukset ovat merkittäviä Nivos-konsernille. Nivos Palvelut Oy sulautui 1.1.2025 Nivos

Oy:öön. Nivos-konserni on maksanut kunnalle pääomanlainan korkoa 1,6 milj. euroa. Pääomalainojen korko on 6 %.

***Tarkastuslautakunta toteaa, että Nivos-konsernin toiminta on kehittynyt positiivisesti. Tarkastuslautakunta pitää suurta velkamäärää merkittävänä riskinä, kun korkotaso on vakiintumassa 3–4 %:n tasolle. Tarkastuslautakunta suosittaa pitkän tähtäimen rahoitus- ja kehityssuunnitelman laa-
timista.***

6.2 Mäntsälän Kodit Oy

Mäntsälän Kodit Oy:n asuntojen käyttöaste on hyvä 98,8 % (98,5 % vuonna 2024) ja näkymä vuokramarkkinoilla on positiivinen ja vakaa. Velkaa Mäntsälän Kodit Oy:llä oli vuoden 2024 lopussa noin 23,7 milj. euroa sekä vastuita 15,6 milj. euroa. Lainamäärä on vähentynyt 0,7 milj. eurolla vuonna 2024.

Liikevaihdoksi muodostui 3,1 milj. euroa vuonna 2024. Liikevaihto oli edellisvuoden tasoa. Liikevoittoa kertyi 0,22 milj. euroa (0,27 milj. euroa vuonna 2023).

Mäntsälän Kodit Oy:llä oli 402 asuntoa vuoden 2024 lopussa. Asuntohakemuksia oli 226 kpl jonossa (101 v. 2023). Asukkaiden vaihtuvuus oli 26,1 % (21,4 % v. 2023). Vuokrasaatavat ovat kasvaneet edellisestä vuodesta. Saatavia on vuoden 2024 lopussa yhteensä 55.000 euroa.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota yhtiön mittavaan lainamäärään ja kykyyn selviytyä takaisinmaksusta. Vuokrasaatavien määrä on kasvanut 16,1 % edellisestä vuodesta.

6.3 Mäntsälän Jäähalli Oy

Mäntsälän Jäähalli Oy:n liikevaihto oli 0,69 milj. euroa vuonna 2024. Yhtiö teki edelleen tappiota -0,3 milj. euroa. Jäävuorojen myynti kasvoi haastavasta vuodesta huolimatta 22 % edellisestä vuodesta. Myynti oli 503.720 euroa (2023: 412.318). Tilavuokrien ja ohjelmapalveluiden myynti pysyi edellisen vuoden tasolla. Tapahtumien myynti ei saatu kasvatettua toivotulla tavalla.

Yhtiön velkamäärä on 6,4 milj. euroa ja yhtiön oma pääoma on negatiivinen. Lainojen korkokulut kolmikertaistuivat 65.400 eurosta 196.100 euroon. Kunta teetti yhtiön toiminnasta yhtiön talouden tasapainottamiseksi tähtäävän selvityksen. Kunnan omistusosuus jäähallista on yli 80 prosenttia.

Tarkastuslautakunta toteaa, ettei yhtiön nollatulostavoite toteutunut. Yhtiön taloustilanne nähdään erittäin vaikeana mittavan velkamäärän ja kasvaneiden korkokustannusten vuoksi. Yhtiön toiminta on täysin kunnan taloudellisen tuen varassa.

6.4 Mäntsälän Yrityskehitys Oy

Mäntsälän Yrityskehitys Oy vastaa kunnan elinkeino- ja markkinointipalveluiden tuottamisesta. Mäntsälän Yrityskehitys on velaton ja yhtiön liikevaihto oli 0,27 milj. euroa vuonna 2024, mikä toteutui talousarviotavoitteen mukaisesti. Uusien suurien yritysten perustamistavoite saavutettiin väliseuranta-ajalla. Myös yrityskonsultointien määrä toteutui.

<i>Tarkastuslautakunta toteaa, että yhtiö saavutti vuodelle 2024 asetetut tavoitteet.</i>
--

6.5 Mäntsälän Toimistotalo Oy

Mäntsälän kunnan ja Eteva –kuntayhtymän omistaman kiinteistöyhtiön toimialana on maanvuokrasopimukseen perustuen hallita omistamillaan maa-alueilla sijaitsevia rakennuksia taisille rakennettavia rakennuksia.

Yhtiön talous oli tasapainossa toimintavuonna. Lainat ja vastuut vuoden 2024 lopussa oli yhteensä 5,9 milj. euroa.

7 Muut havainnot

Kunnan lainakanta 31.12.2024 tilinpäätöshetkellä kassavarat huomioiden ovat 3.759 euroa / asukas.

Mäntsälän kunnan lainakanta asukasta kohden oli vuoden 2024 lopussa 3.968 euroa ja velan määrä ylittää valtakunnallisen keskiarvon (vuonna 2024: 3.491 euroa, ennakkotieto). Vuoden 2024 lopussa kuntakonsernin lainat ja vastuut olivat 8.318 euroa/asukas (vuonna 2023; 9.051 euroa). Mäntsälän asukasmäärä on ollut lievässä kasvussa useamman vuoden ajan. Asukasmäärä väheni vuoden 2024 aikana 24 henkilöllä.

Vuoden 2025 alussa TE-palvelut siirtyivät kunnalle ja siitä aiheutuvat lisäkustannukset eivät ole vielä tarkentuneet. TE-palveluiden tuottamiseen kunta saa yleiskatteellista valtionosuutta, mutta valtionosuus ei välttämättä kata kaikkia toiminnasta aiheutuvia kustannuksia. Tämän takia TE-palveluiden organisointi ja resursointi tulisi olla kustannustehokas, mutta toiminnan organisoituminen ja kahden erilaisen työkuulttuurin ja järjestelmien yhteensovittaminen vaatii aikaa ja resursseja.

Kuntouttava työtoiminta ja sosiaalinen kuntoutus siirtyvät hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle, mikä lisää painetta työmarkkinatuen kuntaosuuden kasvuun sen lisäksi, että kuntaosuutta maksetaan yli 100 päivää työttömänä olleista. Kun ottaa huomioon julkisen talouden alijäämän kehityksen sekä lähivuosina tulossa olevat kuntatalouteen vaikuttavat uudistukset, talouden tasapainon hallinta on entistä haasteellisempaa ja se vaatii merkittäviä muutoksia niin palvelutuotantoon kuin palveluverkkoihin.

Tarkastuslautakunta katsoo että, kunnan on jatkettava tulorahoituksen riittävyttä vahvistavia toimenpiteitä ja talouden systemaattista tasapainottamista. Tarkastuslautakunta suosittaa kunnan aktiivista edunvalvontaa hyvinvointialueen suuntaan sote-palveluiden sekä työllistymiseen liittyvien palveluiden saatavuuden nopeuttamiseksi.

Tarkastuslautakunta muistuttaa kunnan merkittävistä takausvastuista ja tytäryhtiöiden mittavasta velkamäärästä. Tytäryhtiöissä tulisi laatia talouden sopeuttamisohjelma, jonka avulla takataan myös toimintaympäristön häiriöistä aiheutuvia talouskehityksen vaihteluita.

8 Vuoden 2023 arviointikertomuksen vastineet

Kunnanvaltuusto on antanut vastineensa vuoden 2023 arviointikertomukseen kokouksessaan 16.9.2024. Tarkastuslautakunta on käsitellyt arviointikertomusvastineet 16.10.2024 ja merkinnyt saadut vastineet tiedoksi.

9 Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle

Tarkastuslautakunta esittää valtuustolle, että valtuusto velvoittaisi kunnanhallituksen ja lautakunnat käsittelemään arviointikertomuksen ja antamaan vastineet kertomuksen havaintoihin (tekstissä vahvennettuna ja kursivoituna) valtuustolle sekä tarkastuslautakunnalle lokakuun loppuun 2025 mennessä.

Kunnan tilintarkastaja on esittänyt vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisten toimielinten jäsenille sekä viranhaltijoille. Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan lausuntoon ja esittää valtuustolle, että vuoden 2024 tilinpäätös hyväksytään ja kunnan taloutta ja hallintoa hoitaneille toimielinten jäsenille ja tehtäväalueiden johtaville viranhaltijoille myönnetään vastuuvapaus tilikaudelta 1.1.–31.12.2024.

Vakuudeksi Mäntsälässä 13.5.2025

Erkki Laukkanen
puheenjohtaja

Pauli Goltz
varajäsen

Eero Leino
jäsen

Leena Lujamaa-Reisner
jäsen

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This documents contains 30 pages before this page
Dokumentet inneholder 30 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 30 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 30 sider før denne side

Detta dokument innehåller 30 sidor före denna sida

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende